

Krakowskie środowisko historyczne XV-XX w. Ludzie – idee – dzieła, red. Tomasz Gąsowski, Janusz Smołucha, Wydawnictwo Polskiej Akademii Umiejętności, Kraków 2018, ss. 465

Środowisko historyczne było – i wydaje się, że wciąż jest – istotną koncepcją w badaniach z zakresu historii historiografii. Obok pojęcia *szkoły historycznej*, które także znalazło zastosowanie w poszczególnych częściach książki, stało się ono jednym z najważniejszych narzędzi analizy historiografii. W polskiej historiografii o analizie i zastosowaniu szkoły historycznej zabiegała jedna z twórczyń samodzielnej dyscypliny badawczej historii historiografii – Celina Bobińska¹. Analiza tego pojęcia została zamiesz-

czona w XIII tomie czasopisma „Historyka”², której redaktorem naczelnym była wspomniana już krakowska badaczka. Ponadto koncepcja ta analizowana była przez inną współtwórczynię polskiej historii historiografii – Wandę Moszczeńską³. Szkołę historyczną do analizy twórczości Szymona Askenazego i jego uczniów zastosował Józef Dutkiewicz⁴. Koncepcja środowiska historycznego rozwijana była natomiast między innymi przez Jerzego Maternickiego⁵ i innych historyków⁶.

W recenzowanej pracy środowisko historyczne postrzegane jest jako wielopokoleniowa struktura, w której trwa swoista transmisja wzorców uprawiania historii jako nauki oraz – szerzej – jako pewnej refleksji człowieka o otaczającym go świecie. Pokazuje ona badaczy zajmujących się różnymi zagadnieniami problemowymi od XV do XX w. Zawiera zarówno wątki dotyczące historiografii naukowej,

¹ Obok takich historyków jak Marian Henryk Serejski, Krystyna Śreniowska, Jerzy Dutkiewicz, Jan Adamus (Łódź), Wanda Moszczeńska (Warszawa), Jerzy Topolski (Poznań).

² Analiza pojawiła się w dziale „Fenomen szkoły historycznej”. Swoje artykuły ogłosili w nim: Krystyna Śreniowska, Jerzy Serczyk i Marcin Kula. Zob. „Historyka: studia metodologiczne” 1983, t. 13, s. 127–140.

³ J. Maternicki, *Wanda Moszczeńska (1896–1974). Współtwórczyni polskiej historii historiografii*, Rzeszów 2017, s. 123–140.

⁴ J. Dutkiewicz, *Szymon Askenazy i jego szkoła*, Warszawa 1958.

⁵ Zob. J. Maternicki, *Polskie środowiska historyczne lat 1918–1939. Założenia metodologiczne badań, ich organizacja i dotychczasowe wyniki*, [w:] *Środowiska historyczne II Rzeczypospolitej*, red. J. Maternicki, Warszawa 1986, s. 48–92; J. Maternicki, *Warszawskie środowisko historyczne w okresie II Rzeczypospolitej*, Rzeszów 1999.

⁶ W. Marmon, *Krakowskie środowisko historyczne w latach 1918–1939*, Kraków 1995; J. Pisulińska, *Lwowskie środowisko historyczne w okresie międzywojennym*, Rzeszów 2012; *Prace zbiorowe: Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa XIX i XX w.*, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak t. 1–5, Rzeszów 2004–2007, zwłaszcza artykuł Tomasza Pawelca zawarty w tomie 3 pt. *Szkola czy środowisko? (Lwów i lwowscy historycy – uwagi metodologiczne)*; *Złota księga historiografii Lwowa*, red. J. Maternickiego, L. Zaskilniaka, t. 1–2, Rzeszów 2007–2014.

krytycznej, jak i nienaukowej, przedkrytycznej. Pokazuje także różne sposoby traktowania przeszłości⁷.

Książka jest pokłosiem konferencji naukowej, która odbyła się w listopadzie 2015 r. w Akademii Ignatianum w Krakowie i została zorganizowana przy wsparciu Polskiej Akademii Umiejętności. Praca została podzielona na cztery części. W pierwszej zatytułowanej: *Okresy i szkoły historyczne* artykuły zamieścili: Jerzy Wyrozumski, Henryk Słoczyński, Wojciech Drelicharz, Julian Dybiec, wspólnie Dobrosława Horzela i Marek Walczak, Kamila Follprecht i Stanisław Sroka.

Pierwszy z Autorów opublikował w monografii artykuł pt. *Twórcy krakowskiej mediewistyki*. Początków badań nad średniowieczem upatruje on w powstaniu procedur krytycznej historiografii. Podkreśla, że pewne dzieła oparte o źródła powstawały w Krakowie w XVII i XVIII w., ale nie zyskały one tej rangi, jaką w tym czasie miały dzieła takich autorów, jak: Adam Naruszewicz czy Stanisław Konarski. Jak zaznaczył Autor, w I połowie XIX w. pionierską rolę w mediewistyce krakowskiej uzyskał Samuel Banditke (1768–1835). Autor dłużej zatrzymał się przy twórczym w drugiej połowie XIX w. Józefie Szujskim (1835–1883). Ten wybitny przedstawiciel *szkoły krakowskiej* przysłużył się rozwojowi krakowskiej (i nie tylko) historiografii, w tym badań z zakresu średniowiecza. Jego *Dzieje Polski* doprowadzone do 1796 r. oraz działalność dydaktyczna i edytorska w Towarzystwie Naukowym Krakowskim sprawiły, że krakowska mediewistyka ugruntowała się. Kolejnymi ważnymi przedstawicielami tzw. *szkoły krakowskiej*, a twórcami przywołanymi przez Jerzego Wyrozumskiego, byli: Michał Bobrzyński oraz Stanisław Smolka – uczeń Georga Waitza. Następnie Autor podkreślił rolę Stanisława Krzyżanowskiego, zwłaszcza w rozwoju nauk pomocniczych historii, oraz Karola Potkańskiego, autora popularnych *Studiów nad XVI wiekiem*. Ten ostatni inspirował znanego międzywojennego historyka, zajmującego się dziejami gospodarczymi, osadnictwem oraz geografią historyczną, Franciszka Bujaka, który w swojej pracy badawczej dotykał także epoki średniowiecza⁸. Ponadto Autor za mających wkład w rozwój krakowskiej mediewistyki uznał: historyka kultury Jana Ptaśnika, historyka kultury i Kościoła katolickiego Jana Fijałka oraz historyka ustroju i prawa Stanisława Kutrzebę. Według niego mediewistyka krakowska w dwudziestolecium międzywojennym była już pełni ukształtowana. W tym czasie nastąpiła zmiana pokoleniowa historyków. Autor wymienił takich wybitnych reprezentantów tego okresu jak: Roman Grodecki, Władysław Semkowicz, czy Adam Vetulani.

W kolejnym artykule pt. *Józef Szujski i Michał Bobrzyński – koncepcje historii i interpretacja dziejów Polski* Henryk Słoczyński podjął kwestię wizji dziejów Polski w krakowskiej szkole historycznej. Autor tekstu krytycznie odniósł się do uproszczenia i traktowania *szkoły krakowskiej* jako jednolitej w sensie poglądów na dzieje oraz na historię jako naukę. Wokół tezy, że tytułowych historyków wiele różniło, skonstruował on swoją narrację. Według niego, M. Bobrzyński inaczej patrzył na kwestie praw dziejowych, dopuszczając ich istnienie poprzez aplikacje

⁷ Można by tu przywołać tezę, że historia jest autorefleksją kultury poznającej. Zob. J. Pomorski, *Historiografia jako autorefleksja kultury poznającej*, [w:] Świat z historią, red. W. Wrzosek, Poznań 1998, s. 375–376.

⁸ Zob. H. Madurowicz-Urbańska, *Franciszek Bujak – o nowy kształt historii*, Kraków 2001.

do historiografii analiz zaczerpniętych z socjologii i nauk o prawie. J. Szujski natomiast odwoływał się do tradycji niemieckiego historyzmu. Autor podjął także ciekawą polemikę z poglądami Andrzeja Feliksa Grabskiego na temat jego oceny *szkoły krakowskiej*⁹.

Kolejny tekst poświęcony został działalności edytorskiej Władysława Semkowicza: *Na miarę wielkości odrodzonej Rzeczypospolitej. Program edytorski Władysława Semkowicza*. Jego Autor – Wojciech Drelicharz – przedstawił sylwetkę tego wybitnego uczonego, specjalisty w zakresie nauk pomocniczych historii, który zastąpił na katedrze innego znawcę przedmiotu, Stanisława Krzyżanowskiego. Autor przedstawił drogę W. Semkowicza do wydania *Akt unii Polski z Litwą* (wspólnie ze Stanisławem Kutrzebą), podróże oraz odwiedzone przez uczonego archiwa, podkreślając wagę wstępu do wydawnictwa, gdzie zawarty został zarys historii i zbiorów, co znacznie ułatwiło penetrację zasobów źródłowych kolejnym badaczom. Ponadto W. Semkowicz był autorem uznanej w środowisku instrukcji do edycji średniowiecznych źródeł historycznych, która wyznaczyła model badań kolejnym edytorom.

W kolejnym artykule zatytułowanym: *Krakowskie środowisko historyczne w okresie międzywojennym* Julian Dybiec przedstawił reorientację poglądów na dzieje ojczyzny po odzyskaniu przez Polskę niepodległości i przejście w tych interpretacjach od pesymizmu do optymizmu. Autor wskazał na powstanie tzw. nowej krakowskiej szkoły historycznej i wydanie w 1918 r. przez krakowskich historyków: Franciszka Bujaka i Stanisława Kutrzebę pracy: *Przyczyny upadku Polski*, w której upadek państwa przedstawili oni jako skutek agresywnej polityki sąsiadów. Następnie Autor pokazał dorobek krakowskiego środowiska historycznego w latach międzywojennych w poszczególnych okresach historycznych, poczynając od archeologii po historię najnowszą i nauki pomocnicze historii oraz edytorstwo.

Część pierwszą tomu zamykają artykuły: Dobrosławy Horzeli i Marka Walczaka: *Krakowska Mediewistyka historyczna-artystyczna po II wojnie światowej*, Kamila Follprechta: „*Chlubę archiwum stanowią nie tylko zbiory, ale i ludzie którzy mu patronowali*”, czyli o dyrektorach krakowskich archiwów XIX–XX w. oraz Stanisława Tadeusza Sroki: *Wkład historyków krakowskich w rozwój nauk przyrodniczych i rolniczych*. W pierwszym z nich Autorzy nakreślili powojenne losy historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim jako najważniejszym – według nich – ośrodku badań z zakresu dziejów sztuki średniowiecznej. Po krótkim wstępie historycznym wskazali na problemy charakterystyczne dla ówczesnego stanu tych badań, tj. m.in. brak systematycznych prac inwentaryzacyjnych. Następnie przeszli do przeglądu odbytych konferencji specjalistycznych oraz poszczególnych dzieł przedstawicieli krakowskiego środowiska historyków sztuki, które ukształtowały oblicze tej dyscypliny.

W drugim z wymienionych artykułów omówiono historię archiwów krakowskich oraz sylwetki ludzi, którzy na przestrzeni XIX i XX w. opracowywali zbiory

⁹ Zob. A.F. Grabski, *Metodologiczne problemy tzw. krakowskiej szkoły historycznej*, [w:] Idem, *Orientacje polskiej myśli historycznej. Studia i rozważania*, Warszawa 1972, s. 301–340; A.F. Grabski, *Podpalacze przeciw „ludze brandmajstrów”*. Z dziejów walki z krakowską szkołą historyczną, [w:] Idem *Perspektywy przeszłości: studia i szkice historiograficzne*, Lublin 1983, s. 341–412.

źródłowe, a także dyrektorów poszczególnych archiwów i ich wkład w zabezpieczanie zasobów archiwalnych. W kolejnym tekście przedstawiono rozwój badań nad historią nauk rolniczych, pokazując je na tle nauk przyrodniczych. Ich genezę Autor umieścił na przełomie XIX/XX w. Wymienił takich zasłużonych dla dyscypliny badaczy, jak: Józef Rostafiński, Stefan Surzycki czy Jan Włodek.

Część druga pracy pt. *Biografie* zawiera studia dotyczące sylwetek sześciu historyków, którzy tworzyli na przestrzeni dziejów w Krakowie, od XV do XX w. Mieczysław Rokosz podjął się analizy sylwetki Jana Długosza, prezentując ją w szerszym kontekście wydarzeń politycznych współczesnych historykowi czasów. Zwrócił uwagę na okres dojrzewania jego poglądów, postaci mistrzów, inspiracje i wydane dzieła. W drugim artykule Tomasz Graff i Bartłomiej Wołyniec przedstawili sylwetkę Marcina z Miechowa. Autorzy osadzili postać w kontekście lokalnego środowiska kulturowego – „stołecznego Krakowa”, ukazując jego dominujący wpływ na ukształtowanie się pisarstwa Miechowity. Pokazali też tego wybitnego twórcę jako spadkobiercę po Janie Długoszu.

W kolejnym artykule analizie poddana została twórczość twórcy w XV w. Bernarda Wapowskiego – kontynuatora dzieła Jana Długosza. Janusz Smołucha, Autor tego tekstu, wskazał wielkie zasługi kronikarza dla tworzenia map Królestwa Polskiego oraz Wielkiego Księstwa Litewskiego. Stanisław Piech opisał sylwetkę tworzącej w XX w. Janiny Bieniarzówny, historyczki dziejów Krakowa w epoce nowożytnej i XIX w. Przywołana badaczka kształciła się na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 30. XX w. Ukończyła studia już w trudnych warunkach tajnego nauczania okupacji niemieckiej. Autor wiele miejsca poświęcił wpływom na jej twórczość jej mistrza Józefa Feldmana. Podjął także wątki związane z: powojenną karierą naukową krakowskiej badaczki, trudności w relacjach z ówczesną władzą ze względu na jej pochodzenie społeczne i wyznawane wartości oraz jej karierę naukową i dydaktyczną na Akademii Ekonomicznej w Krakowie, a następnie w Papieskiej Akademii Teologicznej. W kolejnym artykule zamieszczonym w tej części recenzowanego tomu omówiona została sylwetka naukowa Henryka Batowskiego, historyka dziejów najnowszych Europy Środkowej i Bałkanów. Autorka – Irena Stawowy-Kawka naświetliła przedwojenne losy historyka we Lwowie oraz pobyt w latach powojennych w Krakowie w Katedrze Historii Powszechnej na Wydziale Historyczno-Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Opisała jego dorobek naukowy z zakresu studiów nad dziejami państw bałkańskich oraz historię dyplomatyczną Polski w I połowie XX w. Tę część książki zamyka biografia historyka żyjącego w XX w. zajmującego się dziejami starożytnymi – Ludwika Piotrowicza. Sławomir Sprawski, Autor artykułu, przedstawił krótki życiorys naukowca, by następnie przejść do nakreślenia genezy jego zainteresowań badaniami nad starożytnością w XIX w. oraz skoncentrował się na analizie jego historycznej twórczości. Autor omówił poszczególne prace Profesora i wskazał ich miejsce w jego zainteresowaniach badawczych, skupiających się na dziejach rzymskich, kulcie panującego, historią Bliskiego Wschodu, papirologią oraz naukami pomocniczymi historii.

Odrębną część książki poświęcono problematyce dotyczącej wkładu duchowieństwa krakowskiego w rozwój nauk historycznych. Anna Szczerba podjęła próbę omówienia kwestii pisarstwa historycznego krakowskiego duchowieństwa w latach 1795–1918. Opisała zaangażowanie duchownych, przedstawiając ich jako

grupę społeczną zgromadzonej wokół Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, w tym badaczy zajmujących się historią Kościoła, ale także dziejami narodowymi. Autorka pokazała ich wkład w dorobek historyczny, jako ważny czynnik tożsamości narodowej społeczeństwa w trudnym czasie zaborów. W kolejnym artykule Stanisław Cieślak przedstawił sylwetkę jezuitę księdza Stanisława Załęskiego (1843–1908), który w swojej pracy badawczej zajmował się dziejami własnego zakonu oraz jego obroną przed krytycznymi ocenami historyków. Temat historiografii jezuickiej stał się przedmiotem badań kolejnej autorki, Justyny Łukaszewskiej-Haberkowej, która ocenie poddała dorobek zakonników w badaniach z zakresu historii Kościoła, ale także w porządkowaniu źródeł i budowaniu zaplecza instytucjonalnego dla tych badań. Wiktor Szymborski podjął próbę omówienia wkładu w historiografię polską dorobku historycznego przedstawicieli zakonu Dominikanów. Autor skupił się na sylwetkach dwóch zakonników żyjących w XX w., tj. na postaci Roberta Świętochowskiego i Pawła Kielara, pokazując ich biografie oraz wkład instytucjonalny i naukowy w rozwój badań nad dziejami Dominikanów. Część trzecią zamyka artykuł Andrzeja Bruździńskiego pt. *Historycy zakonów na Wydziale Historii Kościoła Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie*. Autor poświęcił swoje rozważania tematyce badań z zakresu dziejów zakonów, tłumacząc ich popularność dużą ilością zgromadzeń w Małopolsce, co naturalnie – ze względu na obecność w życiu społecznym oraz dostępność archiwów – stwarzało zainteresowanie tą tematyką. Autor omówił dorobek historyczny z tego zakresu z ostatnich dziesięcioleci. Przedstawił sylwetki takich badaczy, jak: Marian Kanior, Marcin Maskymilian Łobozek, Benignus Józef Wanat i Waclaw Kolak.

Ostatnia, czwarta część książki nosi tytuł: *Oddziaływanie zewnętrzne krakowskiego środowiska historycznego*. Otwiera ją artykuł Krzysztofa Karola Daszyka pt. „Nekropolia przeszłości”. *Kraków w dziewiętnastowiecznej refleksji patriotycznej*. Autor przedstawił w nim rolę Krakowa jako istotnego miejsca na ziemiach polskich w okresie zaborów w kształtowaniu i utrzymaniu tożsamości narodowej Polaków. Według niego, istotna w tym procesie była symboliczna wspólnota wyobrażeń, pojęć i uczuć, ale także materialne pamiątki po I Rzeczypospolitej. W tekście odniósł się szerzej do roli i oddziaływania poezji czy rocznicowych obchodów, których wpływ na utrzymanie poczucia odrębności narodowej Polaków był w tym okresie nie do przecenienia.

W kolejnym artykule Tomasz Gąsowski przedstawił sylwetki dwóch wybitnych historyków wojskowości: Waclawa Tokarza i Mariana Kukiela¹⁰. Autor, jak sam zaznaczył, chciał pokazać „żywość równoległy obu historyków”. Przedstawił biografie historyków, ich zaangażowanie naukowe, ale też polityczne i wojskowe na tle wydarzeń politycznych dwudziestego stulecia. Odmiennej problematyce poświęcony został artykuł Krzysztofa Fokta, który podjął się charakterystyki postaci historyków krakowskich, zajmujących się badaniem Górnych Łużyc. Autor podkreślił, że zainteresowanie tymi terenami w początku XX w. pojawiło się w twórczości Stanisława Kutrzeby i Jana Ptaśnika. Jako ojca badań nad tymi terenami w środowisku

¹⁰ Szerzej o Marianie Kukielu: R. Stobiecki, *Marian Kukiel (1885–1973). Historyk, „który życie poświęcił nauce, a naukę Ojczyźnie”*, [w:] Idem, *Historycy polscy wobec wyzwań XX wieku*, Poznań 2014, s. 57–95.

krakowskim uznał jednak Jana Dąbrowskiego. Podkreślił ponadto szczególną rolę w tym zakresie jego uczniów: Krystyny Pieradzkiej i Stanisława Nowogrodzkiego, których twórczość poddał szczegółowej analizie. W przedostatnim artykule Antoni Barciak przedstawił wkład krakowskiego środowiska historycznego w powstanie katowickiego ośrodka badań historycznych. Autor ukazał ten wpływ na kanwie wydarzeń politycznych i społecznych międzywojennego i powojennego Śląska, podkreślając rolę konkretnych historyków krakowskich w powstaniu zaplecza instytucjonalnego badań historycznych w Katowicach. Recenzowaną książkę kończy artykuł Marcina Gadochy na temat początków studiów historycznych w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie (powstała w 1946 r.). Autor nakreślił genezę ich powstania oraz dokonał analizy programów studiów i rozwoju kadry naukowej WSP.

Reasumując, należy podkreślić, że praca zbiorowa *Krakowskie środowisko historyczne XV-XX w. Ludzie – idee – dzieła* jest niewątpliwie pozycją ciekawą, pokazującą wkład krakowskiego środowiska historycznego w szeroko rozumianą historiografię, zarówno tę naukową i uniwersytecką, jak również w przednaukowe formy radzenia sobie z przeszłością¹¹. Praca porusza wiele istotnych zagadnień z dziejów instytucjonalnego zaplecza krakowskiego ośrodka historycznego, dziejów intelektualnych Krakowa oraz sylwetek historyków związanych z tym ośrodkiem naukowym. Autorzy w 23 artykułach podjęli również rozważania nad mniej znanymi problemami w historiografii, m.in. dotyczące: wkładu historyków w rozwój badań nad dziejami nauk rolniczych, czy prezentację sylwetki Janiny Bieniarzówny. Książka z wielu względów zasługuje na uwagę i wnosi wiele nowego do aktualnego stanu badań nad dziejami polskiej historiografii w krakowskim środowisku historycznym¹².

Bibliografia

OPRACOWANIA MONOGRAFICZNE

- Dutkiewicz J., *Szymon Askenazy i jego szkoła*, Warszawa 1958.
Krakowska szkoła historyczna a Polskie Towarzystwo Historyczne. Studia historiograficzne, red. P. Biliński, P. Plichta, Warszawa-Kraków 2017.
 Madurowicz-Urbańska H., *Franciszek Bujak – o nowy kształt historii*, Kraków 2001.
 Marmon W., *Krakowskie środowisko historyczne w latach 1918–1939*, Kraków 1995.
 Maternicki J., *Wanda Moszczeńska (1896–1974). Współtwórczyni polskiej historii historiografii*, Rzeszów 2017.
 Maternicki J., *Warszawskie środowisko historyczne w okresie II Rzeczypospolitej*, Rzeszów 1999.
 Pisulińska J., *Lwowskie środowisko historyczne w okresie międzywojennym*, Rzeszów 2012.
Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa XIX i XX w., t. 1–5, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2004–2007.

¹¹ Warto zaznaczyć, że ostatnio ukazała się też inna praca o krakowskim środowisku historycznym. Zob. *Krakowska szkoła historyczna a Polskie Towarzystwo Historyczne. Studia historiograficzne*, red. P. Biliński, P. Plichta, Warszawa-Kraków 2017.

¹² Dla porównania warto zauważyć, że lwowski ośrodek historyczny został dobrze opracowany przez wydawnictwa zbiorowe obfitujące w wiele artykułów. Zob. *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa XIX i XX w.*, t. 1–5, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2004–2007; *Złota księga historiografii Lwowa*, t. 1–2, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2007–2014.

Złota księga historiografii Lwowa, t. 1–2, red. J. Maternicki, L. Zaskilniak, Rzeszów 2007–2014.

ARTYKUŁY NAUKOWE

Grabski A.F., *Metodologiczne problemy tzw. krakowskiej szkoły historycznej*, [w:] Idem, *Orientacje polskiej myśli historycznej. Studia i rozważania*, Warszawa 1972.

Grabski A.F., *Podpalacze przeciw „lidze brandmajstrów”. Z dziejów walki z krakowską szkołą historyczną*, [w:] Idem, *Perspektywy przeszłości: studia i szkice historiograficzne*, Lublin 1983.

Maternicki J., *Polskie środowiska historyczne lat 1918–1939. Założenia metodologiczne badań, ich organizacja i dotychczasowe wyniki*, [w:] *Środowiska historyczne II Rzeczypospolitej*, red. J. Maternicki, Warszawa 1986.

Pomorski J., *Historiografia jako autorefleksja kultury poznającej*, [w:] *Świat z historią*, red. W. Wrzosek, Poznań 1998.

Stobiecki R., *Marian Kukiel (1885–1973). Historyk, „który życie poświęcił nauce, a naukę Ojczyźnie”*, [w:] Idem, *Historycy polscy wobec wyzwań XX wieku*, Poznań 2014.

PIOTR PASISZ

UNIwersytet JANA KOCHANOWSKIEGO W KIELCACH

piotr.pas@op.pl

Marek Fałdowski, *Zagłada polskich policjantów więzionych w obozie specjalnym NKWD w Ostaszku (wrzesień 1939 – maj 1940)*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Szczytno 2016, ss. 464

We współczesnym społeczeństwie polskim temat martyrologii służb mundurowych Drużyny Rzeczypospolitej budzi wiele emocji. Losy policjantów, oficerów Wojska Polskiego i Korpusu Ochrony Pogranicza zostały splecione w radzieckich obozach jenieckich. Finałem tego epizodu była „zbrodnia katyńska”, która przez wiele lat funkcjonowała w przestrzeni naukowej jako ciemna plama i temat tabu. Po upadku Związku Socjalistycznych Republik

Radzieckich rodzime środowisko akademickie zainicjowało własne badania, czerpiąc z doświadczeń zachodnich historyków, jak również archeologów. Wydano wiele publikacji dokładnie ilustrujących losy internowanych funkcjonariuszy, jednak pewnym *novum* jest recenzowana praca autorstwa Marka Fałdowskiego¹³.

Książka – mimo dominującej roli analizy historycznej – ma charakter interdyscyplinarny. Fakt ten wiąże się z uwarunkowaniami zawodowymi autora. M.

¹³ Zob. R. Litwiński, *Okupacyjne losy polskich policjantów w polskiej historiografii. Stan badań i postulaty badawcze*, „Studia Podlaskie” 2007/2008, t. XVIII, s. 284–297.